

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

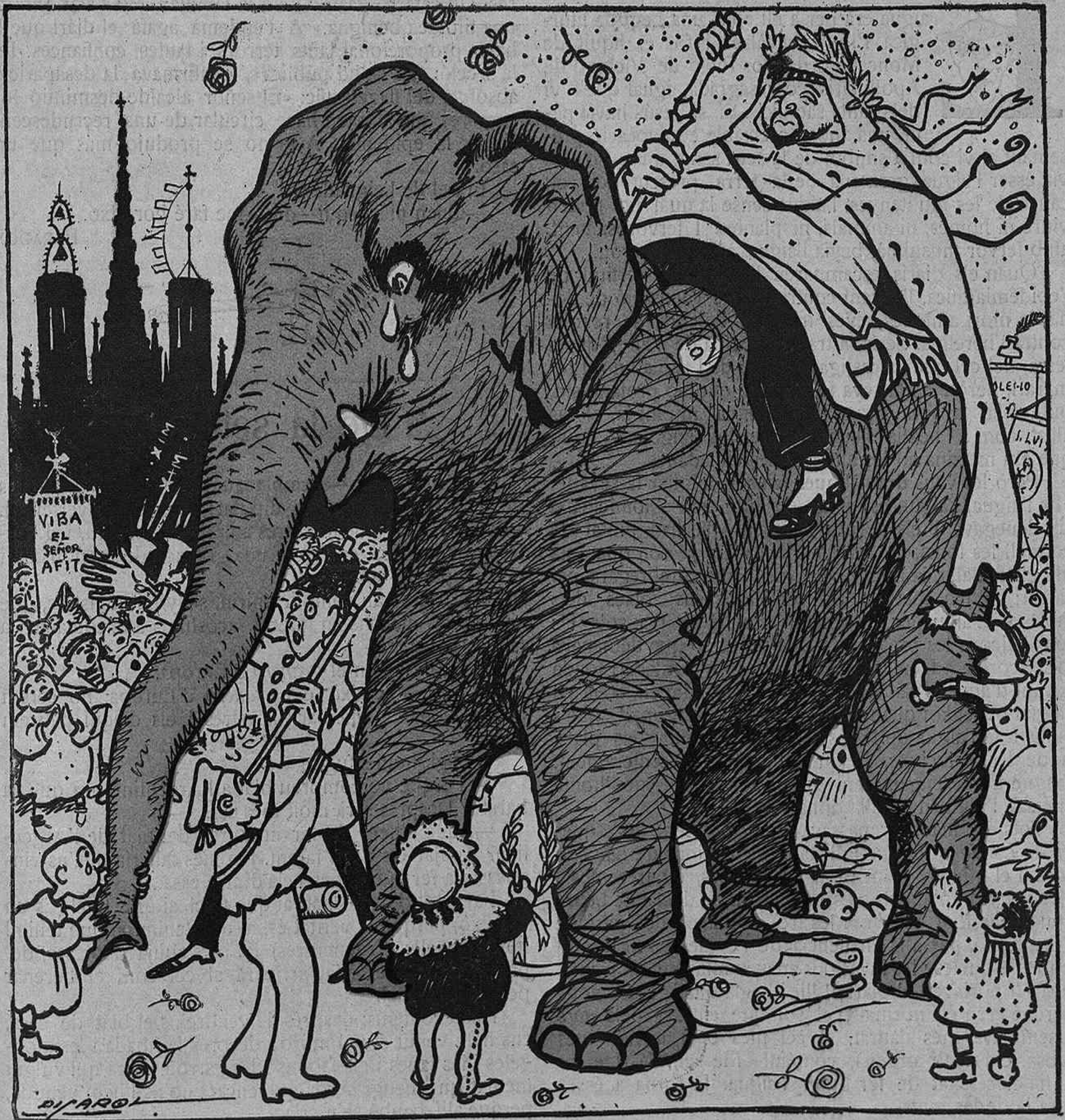
Núm. 1881 ————— Any XXXVII

BARCELONA 15 DE JANER DE 1915

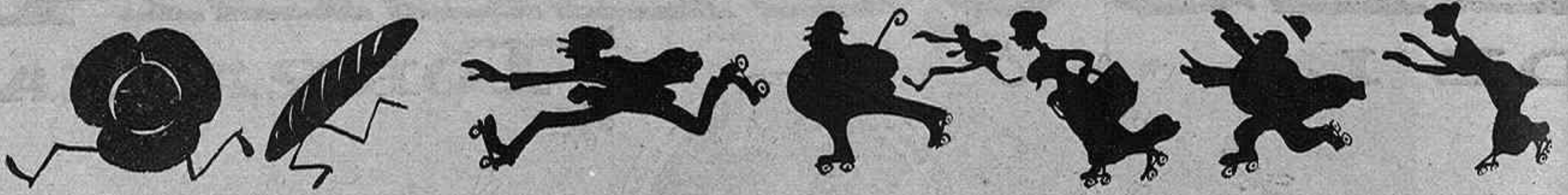
PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

ELS INFANTS AGRAITS

—Senyor Muley: Si vostè ens regala l'Avi, el considerarem com un pare, i el nomenarem fill adoptiu de Barcelona.

CRÒNICA

El darrer tífic

L'aigua era per a ell com una beguda litúrgica. El got un càlzer i fós el líquit de Moncada o de Dos Rius, de Vichy o de Apollinaris cosa sagrada, igual que'l vi dels sants sacrificis. Sí, sí, Jesús havia patit una incomprendible equivocació presentant al vi com a símbol de la seva sang, quan ho devia ésser l'aigua, germana de la terra, present del cel, cançó de les muntanyes, l'aigua sense la qual no poden viure ni homes, ni animals, ni plantes. I fervorosament, amb fervor musulmà, bevia l'aigua, ànima del món.

Quan els diaris escamparen l'anguniosa certitud de l'epidemia tífica, llençant contra l'aigua l'acusació de donar la mort amb les seves fresques dolçors, se revoltà contra l'heretgia. Seria la tragedia culpa de l'aire, de la terra, del cel que'ns castigava, però de l'aigua, no. I temerari, heròic en la seva fè, ordenà que no profanessin, bullint-la, la seva aigua i a la taula, mirant-la, el vas alçat, com a l'hostia santa el sacerdot, engolia el líquit que era metzina en les altres taules ciutadanes.

Però les vèus dramàtiques feien trontollar la seva fè. «Es l'aigua, l'aigua estimada de Moncada l'homicida!». Ell denegava i els porucs insistien: «Ja han pintat de vermell les fonts, ja les han tancades; ja són quaranta mil els malalts; ja no's veuen més que combregars pel carrer; ja fan qua an els cementiris els cotxes dels morts.» L'aiguader impenitent escoltà un dia sota els seus balcones les pregaries d'una processó que demanava misericòrdia a Déu. Va sentir una por sobtada i fonda davant d'aquells càntics d'una gent que, com ell, creia en l'aigua beneïda i quan se llevà, manà, avergonyit, que's bullís tota l'aigua de la casa, l'aigua de rentar els plats, la de les ablucions, la que ell ingeria, placenterament. Tingué un desengany tant entrançable com el de l'home que sab l'infidelitat de la dona.

Tots els matins repassava minuciosament les esqueles de *La Vanguardia*; la llista de defuncions de *Las Noticias* i el número d'invasions, cinccentes, quatrecentes... Ell anava comptant els dies que feia havia deixat de beure aigua de la font. Passaren les tres setmanes del període d'incubació, passà la virulència de l'epidemia, disminuíren les esqueles i les invasions anaven minvant, minvant... Quan li portaven el diari al llit i llegia que'ls casos nous gairebé eren els normals, el sol que entrava pels stors li semblava més daurat, el cel més blau, la vida més joiosa. Un matí ordenà, content!—Me sembla que no hi hà necessitat de fer bullir l'aigua. Ja torna a ésser pura la de les fonts.

El diari repetia els optimismes, i deixà de donar les invasions quotidianes. L'ànima de l'aiguader cantà un

Te-Deum. Un *Te-Deum* prematur, car una nit avensà l'hora del descans. Tenia mal de cap, esgarrifances, la llengua rasposa i amarga. Feu el cor fort. No serà res. La passa ja ha fugit i ara—se digué—l'agafaríes tu, precisament tu, entre tots els ciutadans de Barcelona, quan el diari ja no porta les invasions?

I ho fou, la passa. El metge li diguéan ell: «No serà res. Un catarro gàstric.» I a la família: «No s'alarmin. Es una tifoidea benigna.» A l'endemà agafà el diari que li havia proporcionat tants terrors i tantes confiances. En la secció: «La salut pública», confirmava la desaparició absoluta del flagell tífic: «El señor alcalde desmintió los rumores que alguien hace circular de una recrudescencia de la epidemia. Ayer no se produjo más que un caso.»

Era el de l'aiguader.

—Quan m'aixequi—diu—me faré borratxo.

PARADOX

De la setmana

— Canti, canti — sembla que diguin els governants de Madrid a n'els nostres diputats quan els adverteixen.

— Canti, canti, que nosaltres anirem a la nostra, i si vos-tès criden massa, agafarem una grapada de patriotisme i els hi taparem la boca.

Els d'aquí van complir; mirin, senyors ministres, que això de les nacions en guerra, acostuma a encomanar la fam a les veïnes.

— I cal! Si som el *granero* d'Europa.

— Miri, que això del *granero* d'Europa, ho serem massa. Donarem menjar als altres i els d'aquí patirem gana.

—Fugi, home, fugi.

— Perquè no compreu blat a l'Argentina, ara que va barato? Després serà molt més car.

—I què n'hem de fer nosaltres del blat de l'Argentina? Apujar els drets farem. No més faltaria que'ns vinguessin a fer la competència dintre casa...

I ara, tot d'un plegat, ai que tinc! ai que tinc! (Es un dir això, perque la veritat és, ai que tenim! ai que tenim! nosaltres, ells no tenen res) El pa s'apuja depressa, depressa, tant que aviat arribarà al cel com el berenar per Sant Miquel.

I tant contents; després de vendre'ns el blat de casa, ens hem venut el del moro i després la cibada i les mongetes i les fabes i els fabons i les garrofes. Ara qui vulgui menjar que mengi herba que encara no'ns l'hem venuda, perque allí també se'n cria.

Però si no'ns hem venut l'herba, ens hem venut la llana, i tot lo que per vendre teníem. Si això hagués

estat amb guany com han venut els d'aquí i els sucraires, bona cosa. Les fàbriques han treballat i treballen com de fa molt temps no's veia, els treballadors, mercès an aixó, fan son jornal, i els burgesos tambe es guanyen bé la vida, que, la raó a un moro, ben bona falta els hi feia. Però vendre com venen ells, com volen seguir venent ells, en brut, sense manipular cap producte, a tall de salvatge, que no sab més que esquilar ovelles i cullir cocós o recullir cauchu per a donar-ho tal com raja, hi va molta diferència. El qui ho compra s'hi fa ric i el qui ho vèn resta sempre miserable. I això com si no hi haguessin fàbriques aquí Catalunya i a Valencia i en tants altres llocs, fàbriques que ara van treballant però que aviat tindran de parar per falta de primeres materies.

I encara no estan contents... — Abaix les zones neutrals! — ens criden, voleu la nostra ruina, faríeu molt contrabàndol.

Contrabàndol! Qui l'ha fet? qui l'està fent el contrabàndol per la frontera de Portugal, senyors agraris? Qui deixa l'Aragó sense un cap de bestiar, senyors... aragonesos? no. Senyors dallonces?

Ja ho veureu com riurem, si tenim vida i van seguint les coses com ara.

Els nostres, compleixen i avisen; vosaltres no'n feu cas. Però tingueu present una cosa: lo més important d'aquesta setmana a Catalunya, han estat dues coses, de les quals, pot-ser vosaltres no vos habeu adonat:

A. La pujada del pa.

B. El discurs de'n Cambó.

Veritat és que n'hi han molts que tenen ulls i no hi veuen, i allò de: Els déus tornen folls an aquells qui volen perdre.

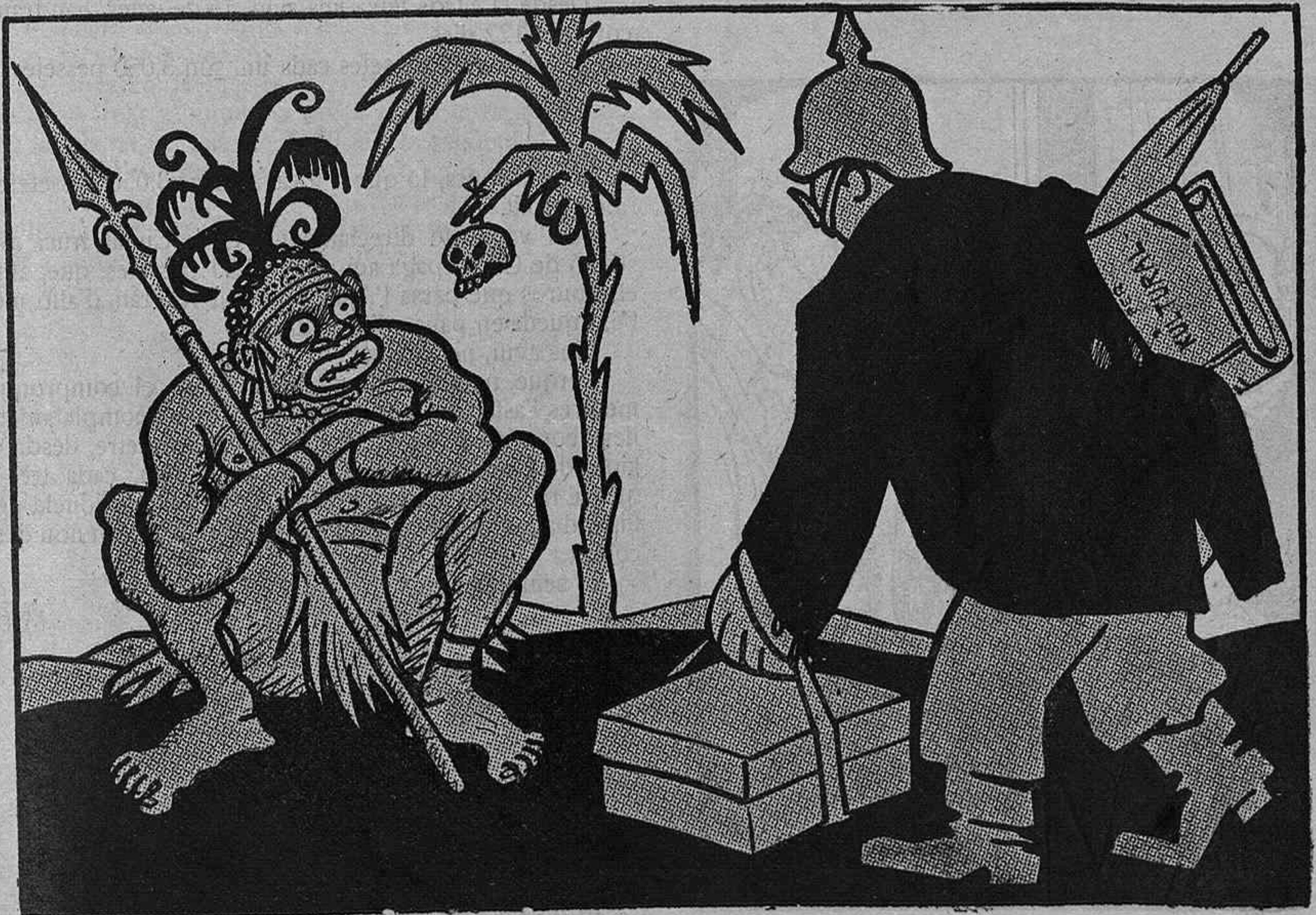
R.

Un petit comptet

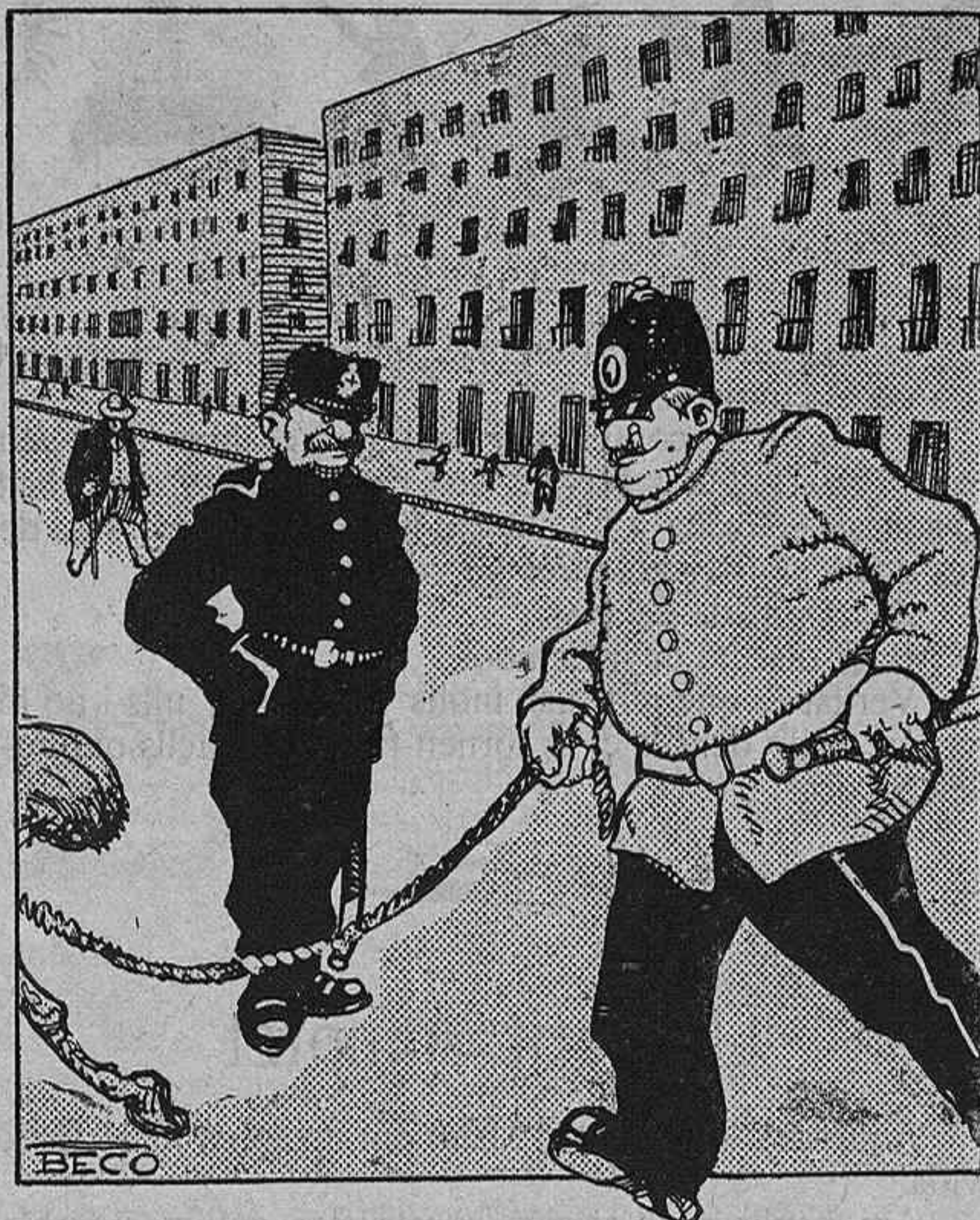
Aquesta sí que no ens l'hauríem imaginat mai de la vida.

Ara resulta que'l cèlebre constructor del memorable

VISITA INESPERADA

—Déu lo guard... Veniem a portá'ls-hi la Kultura...
—Ah, sí?... Esperí's que aniré a amagar les dones.

—A on vas amb aquest avestrus?
—A regalar-lo an en Muley Haffid. Un obsequi gros es mereix una grossa recompensa.

UN REVISOR APURAT

—Vet-aquí que ara no sé a qui haig de fer anar a la perrera...

i inacabable asfaltat de les rambles de Canaletes i dels Estudis se disposa a buscar bronquina a l'Ajuntament, per haver aquest rescindit, agotada ja la paciència, el compromís que amb ell tenia contret.

Si es broma, puede pasar...

¿Es a dir que, després d'haver pres el pèl als veïns de Barcelona, aborrint-los mesos i mesos amb les seves dilacions inexplicables, encara vol gallejar i tenir raó?

Vet-aquí un redolí de l'auca *El mundo al revés*. El culpable perseguint a la víctima.

Lo que ha de fer aquest bon senyor és deixar-se de reclamacions i tonteries, tancant prudentment la boca i pagar bitllo, bitllo, lo que, per ara, està devent al tresor municipal.

Què?... Que l'interessat no sab de què li parlem?... Això raí. Ja li refrescarem la memoria.

Ja veurà!...

* *

En una clàusula del contracte firmat a Cà la Ciutat, a què s'obliga el constructor? A deixar llest l'asfaltat de TOTES LES RAMBLES el 15 de setembre de 1914, comproment-se, en cas contrari, a pagar al Municipi, per cada dia, que passi després d'aquest terme, una indemnització de 25 pessetes.

Ara digui; aquest solemne compromís, ¿ha quedat complert, per part de vostè? No? Doncs, no'n parlem més.

Demostrat que ha arribat el cas previst en la citada clàusula, aquí va la factura:

Desde la citada fetxa fins avui, 15 de janer, han transcorregut 122 dies.

122 dies a 25 pessetes cada un, són 3,050 pessetes.

* *

Ja sab, doncs, lo que li toca: afluixar 3,050 pessetes, i bon profit.

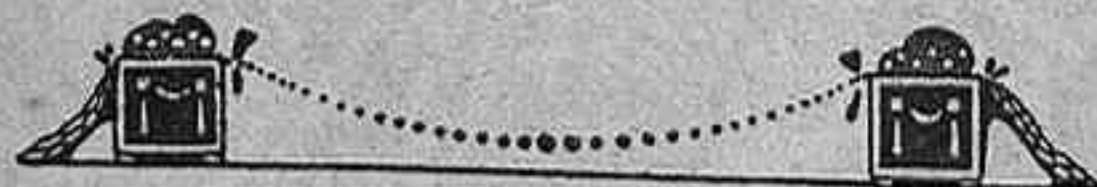
Se'n va vostè directament a Cà la Ciutat, truca a la secció de Caixa, paga aquestes 3,050 pessetes, que, amb els apuros que passa l'Ajuntament, li vindran d'allò més bé, i queda en paus... fins avui.

Fins avui, no més, eh?

Perque, naturalment, pendent encara el compromís, mentres l'asfaltat de les Rambles no quedi completament llest, com vostè en el contracte va prometre, desde el kiosc de Canaletes fins a la plaça de la Pau, cada tres o quatre mesos tornarem a fer una altra liquidacioneta per l'istil d'aquesta, per a veure a quant puja el seu nou descobert.

Li sembla bé?

MITU

Ditxós violí!

Al pis del costat de casa, en el mateix replà, hi vivia una xicota, filla d'un coronel, molt bonica i molt avispada, que hauria tingut totes les meves simpaties si no hagués estat per la mania musical que la dominava.

Un any els Reis li varen portar un violí — ditxós violí! — i tot el sant dia estava amb l'impertinent nyigo-nyigo.

Prou n'hi vareig passar de recados, dient que a casa teníem malalts i suplicant-li que fés el favor de atenuar els seus ímpetus *virtuosos*. Res! con si li diguessin Llúcia!...

Per fi, després de molt rumiar, vareig dir-me: «*pot-ser un clavo sacará otro clavo*»... I se'm va acudir que lo millor era fer-li murga jo an ella desde el meu pis.

Al efecte, vareig anar a trobar un vell amic meu, professor de trompa del Liceo, i li vaig dir:

— Home, pagant lo que fós m'hauríes de fer un favor... Venir a instal·lar-te a casa meva una temporada. M'agraden tan els teus solos de trompa, que no més per sentir-te,estic disposat a regalar-te una habitació, on hi podràs donar lliçons, ensajar, i fer el que vulguis... La qüestió és tenir-te a casa, i sentir-te, sentir-te fort, ben fort, tan fort com puguis...

— Si t'hi empenyes, no hi tinc inconvenient.

I dit i fet.

Vareig instal·lar el trompa a casa, en una saleta llin-dant amb l'estudi de la meva veïna, i... ja hi som!...

Allò era un mareig, un aquelarre, una serenada infernal, nyigo-nyigo-nyigo-nyí... bub-bub-bub, bub-bub!... del matí al vespre.

— Ara va bé!... — pensava jo — La veïneta s'empi-pará, i al últim haurà d'anar-se'n o llençar el violí al foc.

Però, als quatre dies, ja estava marejat, i vaig acabar per a donar excuses al trompa i sortir algunes estones a passeig.

Un dia la violinista i el trompa es varen topar al replà de l'escala:

— Ah, és artista, vostè, senyoreta? — va dir ell.

— Sí, senyor ¡una mica!...

Es donaren la mà, es feren amics... I una setmana després vareig sapiguer la meva horrible desgracia. En una tarjeta, el trompa em notificava lo següent:

«Amic meu: Soc ditxós. Em caso amb la teva veïna, l'aprenenta de violí. Pero no *tinguis por*; continuaràs sentint-me del mateix modo, porque serem veïns. Me'n vaig a viure a casa d'ella.»

DEMO

Oh, la santa mandra!

Ens conten, moralistes de parada, que la millor virtut és treballar, i no saben quan val una suada ni saben lo que costa un troç de pa.

Jo sóc gandul, que és cosa meritoria; la llevadora, astuta, al nàixer jo va dí:—Aquest xicotet serà d'història, té mandra de plorâ—i tallà'l cordó.

La meva gestació fou tant feixuga que al nàixer vingué amb mi un gran cansament; no sé si serà sort o malestruga sentir-me fadigat continuament.

Aixís com els petits ja a quatre grapes

DESPRÉS DE L'ALIANÇA TURCA

—Estic veient que la Mitja Lluna no'm servirà de res.

—Com ho sab que no val res, el quadro?... Què ha sigut mal pintor, vostè?
—No; però també li diré quan un ou és dolent, i no he sigut mal gallina.

A CAL «ROMEA»

—Es a dir que se n'han anat els castellans i han vingut els italians?
 —Ja ho veu. En aquesta casa demani l'idioma que vulgui, menos el català.

disfruten revolcant-se i terrejant en les seques arenes que alcen capes de microbis en pols horripilant, jo, després del mamar o les sopetes, al bressol beneït, sempre esperat, si acàs movia'l còs o les cametes era per a tombar-m'hi de costat. Després, ni la baldufa, ni la fóna, ni la pilota, ni'l mestre envellit; el meu còs queia, i era cosa bona l'acera del carrer, l'escó o el llit. Jo no criticaré an aquell qui gosà treballant tot el dia com un bou

i fuig tras l'ambició sagrada, honrosa, d'unes monedes tristes i un curt sou. Però ¿quina culpa hi tinc si quan oviro la bastida insegura, el mall alçat, em roda'l cap i per curar-me em tiro damunt les creus del catre condemnat? Si és una cosa santa el diari raure jo sé les bresques del ensopiment; si vaig nàixer cansat, amb tant de jaure encara no m'ha passat el cansament.

ALBERT DE VILAFRANCA

Prenem-ne nota

Que se'n tornin al llit en Cambó, en Dessy Martos, en Pich i tots quants, entre nosaltres, aspiren a ocupar un lloc enlairat. Avui, a Barcelona, no hi ha popularitat més ferma ni més lligítimament adquirida que la de Muley Hafid.

Fa com qui diu quatre dies no més que l'ex soldà del Marroc és el nostre hoste, i en tan breu espai de temps formen ja una llista interminable els actes meritoris que d'ell se coneixen. Delicadeses filantròpiques, mostres de alta tolerancia, manifestacions de gust artístic, probes palpables d'amor a la ciutat. I com a «rasgo» culminant d'aquesta hermosa fulla de serveis, on se retrata l'ànima de l'il·lustre moro, l'oferta que acaba de fer d'un elefant de carn i òssos que substituirà al difunt «Avi», ídol enyorat de la quitxalla de Barcelona.

Entre els nostres homes públics, entre els nostres intel·lectuals, entre els nostres ricatxos, ¿n'hi hà cap que pugui alabar-se d'haver tingut ni una sola de les belles iniciatives amb que tan profusament ve encantant-nos el noble Muley Hafid?

Doncs, bé; a l'ocasió la pinten calva. Ja que Alàh ha volgut fer-nos la mercè d'enviar-nos aquest home, que tan admirablement sab compenetrar-se amb el nostres gustos i amb les nostres necessitats, no permetem que se'ns escapi.

Com hem de fer-ho?... En el vinent mes de novembre hi hauràn eleccions de regidors. Posem a Muley Hafid en candidatura, votem-lo tots, sense distinció de classes ni idees, i fem-lo sortir concejal.

¿Imaginem lo que serà capaç de fer a la Casa Gran un home que en quatre setmanes ha sapigut apoderar-se del cor de tots els barcelonins?... ¿No us sembla ja sen-

tir l'alenada de nova vida que en aquell palau entrarà al entrar-hi, amb l'acta a la butxaca, el cavalleròs ex soldà del Marroc?

S'alegarà, tal volta, que'l príncep moro no és espanyol. Tan se vall... L'Àfrica, no comença als Pirineus?... ¿Quina diferencia, doncs, pot haver-hi entre ell i nosaltres?

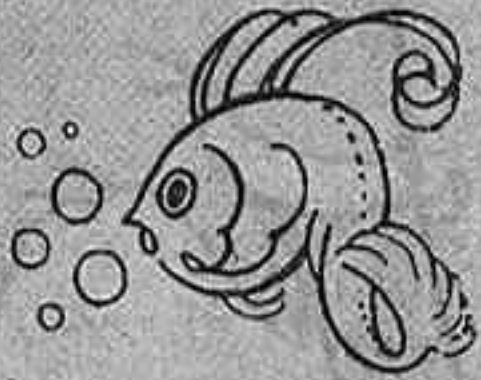
També es dirà, pot-ser, que li falten els dos anys de veí que la llei exigeix. I què?... ¿No li faltaven també al senyor Juncal, a pesar de lo qual va pendre guapament possessió i figura en el Consistori, sense que la llei se dongués per ofesa?...

L'idea està llençada i crec que, si els barcelonins coneixen els seus interessos, la reculliran amb gust i, arribada l'hora, la faràn sortir triomfant del fons de les urnes.

Muley Hafid regidor!... Què més podríem desitjar?...

Entre el que regala coses a la ciutat i els que les hi des-regalen, l'elecció no pot ésser dubtosa.

MATÍAS BONAFÉ

L'encís oportú

Jo no sé pas que hi hà en tos ulls que tant m'atrauen i fascinen, jo no sé pas que hi hà en tos ulls que d'un anhel tot m'il·luminen.

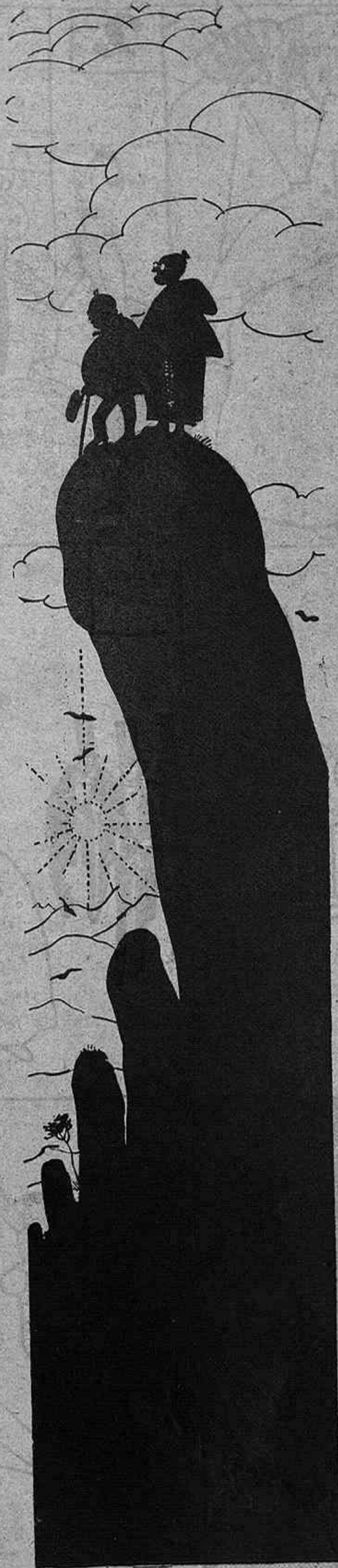
Es la ratxada d'il·lusions que del meu seny s'ensenyoreixen i un bell dalit d'ardents petons a ran de llavi me floreixen.

Si fou casual aquell mirar tant com casual nostra encontrada, ves si'ns podem mai deslliurar de nostra ruta aconhortada!...

Es el destí que'ns fa present de tot un món de galanies, que'ns fa gustar l'amor plascent i ens ompla'l cor de gelosies.

A mi, d'aquell esguard tan teu que'm fa tenir tanta ardidesa; i a tu, d'aquell abraç tan meu que glorifica ta bellesa!...

J. VIVES I BORRELL

EN PIC, A MONTSERRAT

— Si la de Montjuïc té èxit, després vindrem a fer-ne una aquí dalt.
— Molt bé, però aquesta hauria de ésser Exposició d'Indústries Obsecurantistes.

Del jardí dels humoristes

LA FETA D'EN CALAU

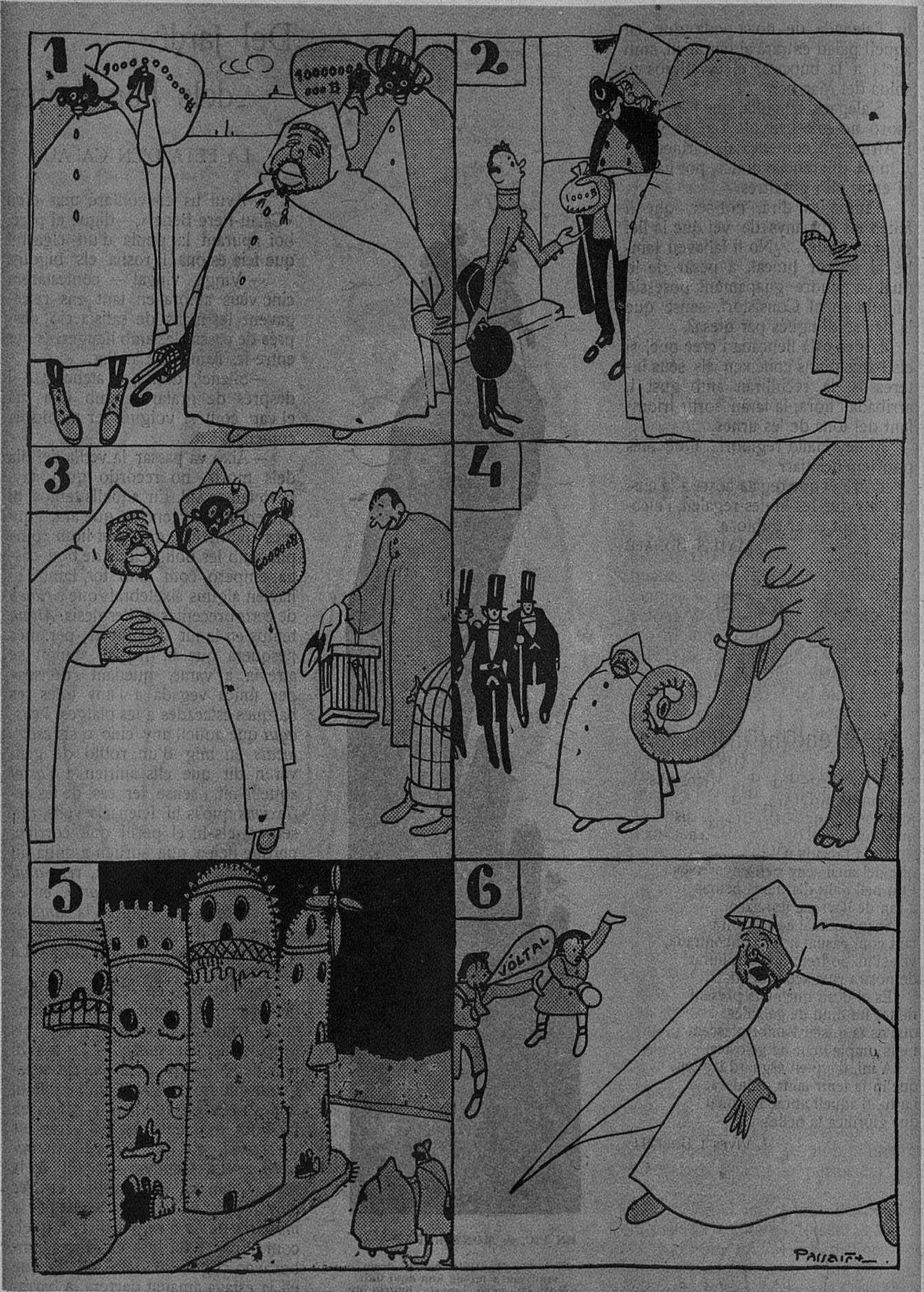
— Avui us en contaré una d'en «Calau-Pere-Benet», — digué el pare, boi apurant la punta d'un cigarret que feia estona li rostia els bigotis.

— Vinga, vinga! — contestàrem cinc vèus alhora en tant ens refregàvem les mans de satisfacció després de passar-les amb lleugeresa per entre les flames de la llar.

— Silenci, doncs, i atenció!... — i després de gratar-se amb una mà el cap com si volgués fer memòria, començà:

— Això va passar la vetlla del dia dels morts, no recordo quin any, però tan se val. En aquells temps hi havien més crencies que ara, i qui més qui menys, quasi tot-hom complia amb les obligacions de bon cristià, emperò, com amb tot, també hi havien alguns aixelebrats que's *ribien* de certs preceptes de l'església. *Algun* temps en la nit dels morts, per més pesquera que hi hagués, ningú se atrevia a varar, quedant «dones» per única vegada a l'any totes les barques estacades a les platges. *Veus-aquí* que aquell any cinc o sis *esterlocats* en mig d'un rotllo de gent varen dir que ells anirien a l'*artel* aquella nit, i sense fer cas de les *reflexions* que'ls hi feien els vells, observant-els-hi el perill que corrien, perquè deien que surtien a mitja nit les animetes del purgatori, *veus-aquí* que cap al tard *meten* l'*artó*, ensenen els estrops, preparen la *candonga* per un *si acàs*, i en havent sopat es fan a la mar en direcció a «La Captiva».

Amb tot això en «Calau-Pere-Benet» que havia sentit les discussions en el rotllo de pescadors i vist els preparatius per *surtir*: — Tu els hi tens de fer una passada — va dir-se, — i com que no *crebia* ni amb sants ni santes i res li feia temença, quina en fa? Pocs moments ans de varar els de l'*artel*, ell que sí? s'en va *per terra* a «La Captiva» decidit a la seva. Quan va ésser sobre el *Rec d'en Rafelet* el llagut ja sortia per la *musclera* de *La creu*. Va allargar quelcom el pas i tot just els altres embocaven el *gou* de «La Captiva» que ell ja estava amagat darrera la barriaca de la cala.

- 1.—Una vegada un Rei Moro molt ric i molt generós va visitar una gran ciutat d'Europa.
- 2.—Mireu si era esplèndid, aquell Rei Moro, que an els criats que li obrien una porta els omplia d'or.
- 3.—Mireu si era magnànim, aquell Rei Moro, que al comprar un canari, si li sortia mascle, el pagava a doble preu del convingut.
- 4.—Mireu si era bon home, aquell Rei Moro, que regalava elefants vius, de tamany natural, a la mainada.
- 5.—Però aquell Rei Moro, tan ric, tan esplèndid, tan magnànim, va fer-se fer, un dia, un palau per en Gaudí...
- 6.—I aleshores aquell Rei Moro va tornar-se tan i tan pobre que's vegé bescantat pels carrers per la mainada.

Mentre s'acostaven *en terra*, en Calau va comprendre que aquella gent encara que l'un amb l'altre aparentessin serenitat, no les *tenien totes*. Així com les altres nits encara el llagut és a deù braços de les roques ja *desarma* un o altre i s'avença a la proa per a saltar a terra a *pendre* l'cab de la corda, aquella nit un s'excusava amb l'altre:—Au, salta tu!...—Jo no'm puc mullar!—Sembla que tingueu por!...—*Pude* si que'ns fareu creure que hi han bruixes!...;—però cap s'atrevia saltar. De prompte una vèu prima i amb molta *salema* va dir des d'*en terra*:—Tireu-lo el cab!... Ja'l pendré jo el cab!... no salteu!!!—Al sentir això i virar en redó va ésser *tot-hu* i com aquell que diu, sense badar boca, *cames-ajudeu-me!* cap a casa bogant desesperadament. Aquella vèu tan trista, queixosa, en mig la quietut de la nit tranquila, podeu contar quina basarda!... En aquells moments tots *crebien* amb aquest misteri que'n diuen de les ànimes en pena.

No cal dir-vos que aquella animeta que parlava era en «Calau-Pere-Benet» que mentre'ls altres s'allunyaven a tota pressa, ell se *reventava* de riure al veu-re'ls marxar tots esglaiats...

H. NADAL I MALLOL

ALMANAC DE LA CAMPANA DE GRACIA.—Totes les alabances que podrien fer-se an aquest calendari, publicat per la nostra germana gran *La Campana*, queden fetes en l'obstinada persecució de que és objecte per part dels alemanys i dels germanòfils de totes les pintes. Apart del mèrit intrinsec pels hermosos treballs literaris i artístics que conté, i deixant també de banda la esplèndida presentació, que ha sigut enguany molt millorada, ells, els súbdits del Kaiser, els partidaris de la Kultura de 42, n'han fet un èxit excepcional amb la seva estúpida censura.

NAZARETH, per Mossèn Jacinto Verdaguer.—Es una de les parts, i no la menys interessant per cert, de l'admirable poema *Jesús Infant*. Un dels més simpàtics volums de les «Obres Completes» del genial poeta místic; edició popular al alcanç de totes les butxaques.

CUADERNO DE MÚSICA, per Joan Allisent.—Conté set pessets per a piano, algunes acompanyades de cant i violí, molt aixerrides, de escaienta melodia i d'una inspiració gens migrada.

LA PORTA DELS FILLOLS, per Manel Herrera i Gés.—Estudi monogràfic de l'antiga Seu de Lleida, publicat pel Butlletí del Centre Excursionista de l'esmentada ciutat. Va acompanyat de vuit fotogravats molt interessants.

SEPT SCIENCIES

ESPURNES DE LA GUERRA

Remerciant als que varen suscriure's a l'envió fet per L'ESQUELLA als soldats que lluiten a França, s'ha rebut una postal.

: SALÓ PARÉS :

EXPOSICIÓ
RUSIÑOL, CASAS I CLARASÓ
INAUGURACIÓ DEMÀ DISSABTE, DIA 16

Llegiu els fragments que copiem:

«Acaba d'arribar a les meves mans L'ESQUELLA del 18 de desembre. El periòdic ha vingut a trobar-me dins una trinxera francesa, situada a cinquanta metres de les trinxeres alemanyes. Naturalment, el setmanari ha passat per totes les mans dels inquilinos de la trinxera...

»Casat amb una catalana vivia a Mollet, i quan la guerra es declarà, vaig deixar la meua segona patria, l'esposa, fills i familia per venir a complir els meus debers envers la patria.

»Quantes coses he vist i he passat durant els cinc mesos que acaben de transcórrer! La guerra va poc a poc, és veritat, però hi hà que tenir en compte que fem una verdadera guerra de fortalesa, doncs avancem en terrenos plens de trinxeres i defenses de filferro, i, en aquestes condicions, quan al fi de la jornada, havem pogut guanyar deù metres, estem més que satisfets i cada dia ens apropem més a la victòria final.

»Hem vist amb molt gust la suscripció oberta en el seu periòdic... i en nom propi i en nom dels 60 soldats al meu mando, li donem les gracies...

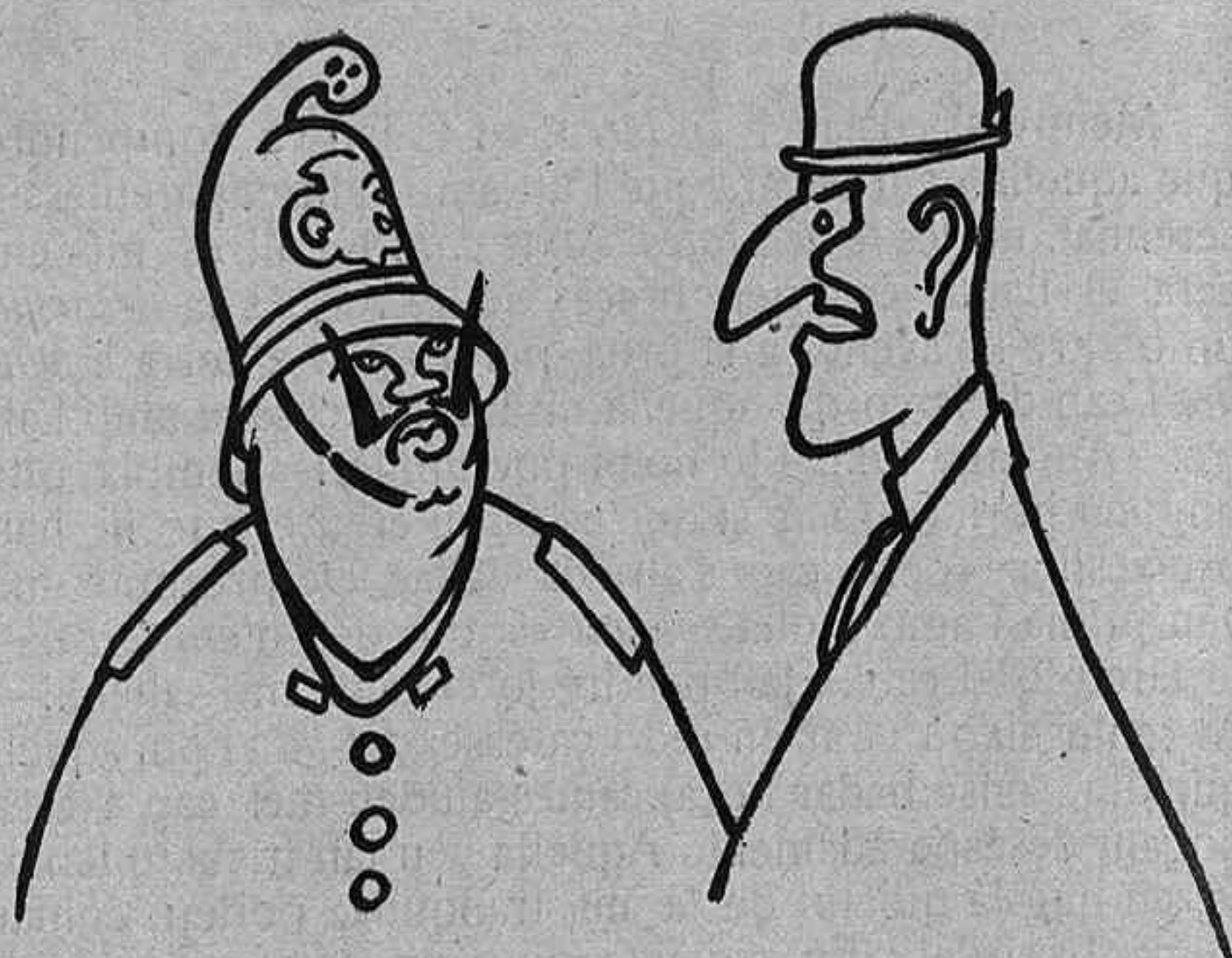
»Gracies extensives a tots els donants, i molt particularment a la «senyoreta francòfila», a qui des del nostre cau li enviem un petó cada hu de nosaltres...»

Seixanta soldats de França, desde allà el fons d'una

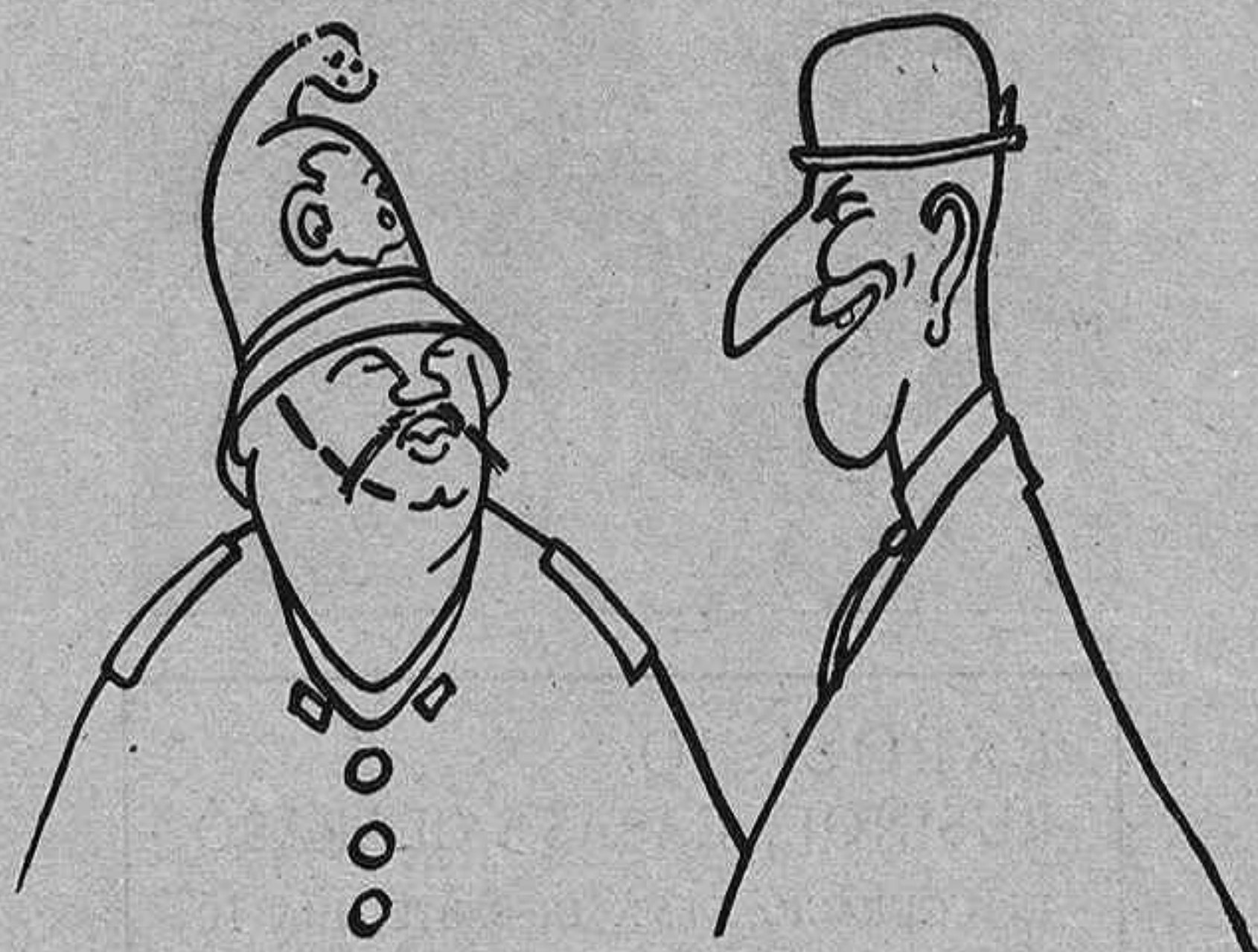

—Vostès, amb el càrreg que tenen, no deuen poguer mostrar públicament les seves opinions guerrerres...

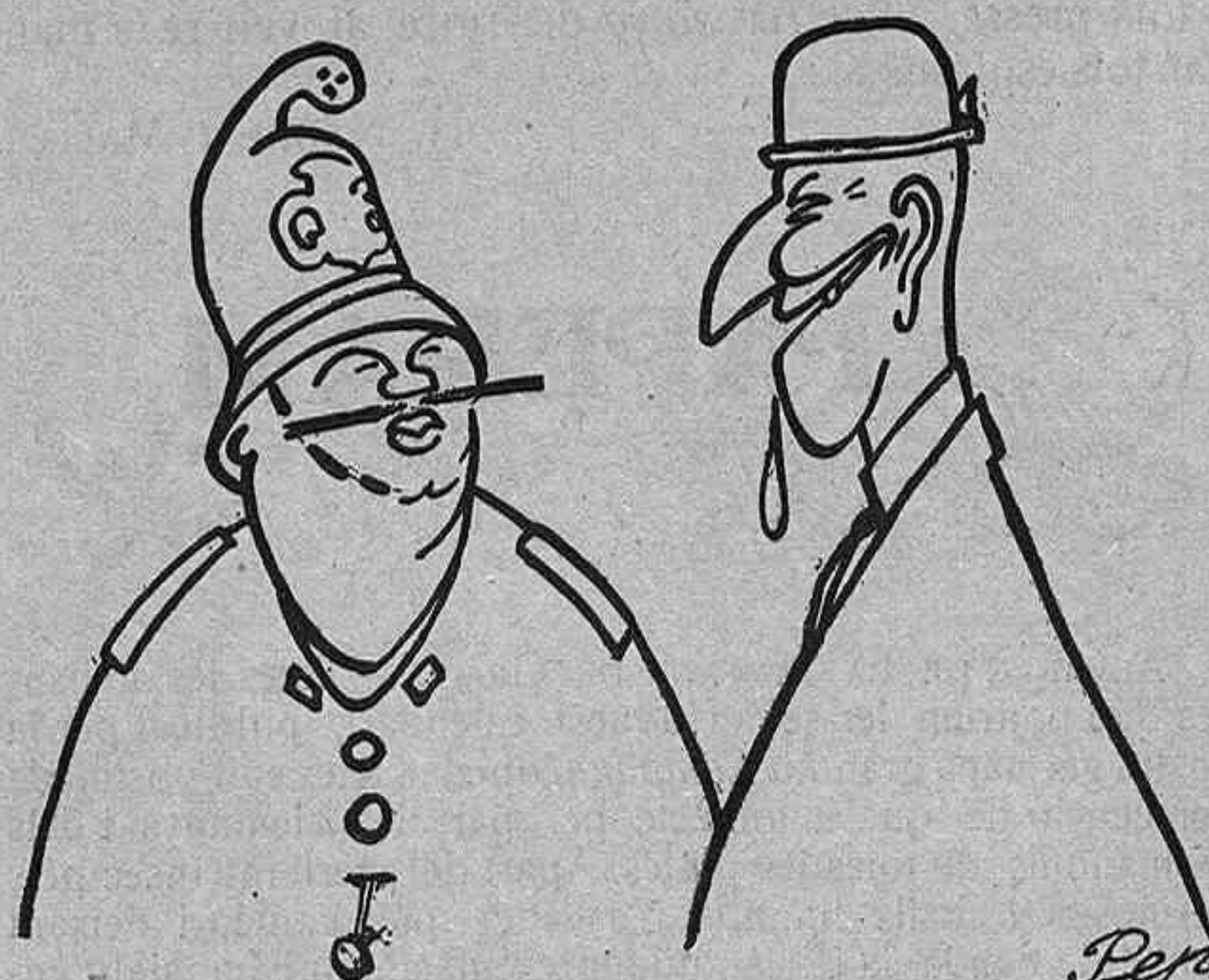
—Sí, hombre, sí... Fijese usted bien...

—Germanófilo.

—Aliado, partidario de la intervención japonesa.

—Neutral!...

trinxera envien un petó, en català, a una noia que no coneixen.

No és possible donar les gracies d'un modo més bell i més francès.

Els alemanys, per remerciar a una suscriptora estrangera, pot-ser haurien fet un document, tirat amb màquina d'escriurer, amb algun pensament filosòfic, parlant del Kaiser, de la disciplina i de les virtuts de la guerra; els anglesos, per no perdre temps, que és or fins en les trinxeres, pot-ser no haurien contestat; els belgues, haurien donat mercès, i els francesos envien un petó an aquesta «noia francòfica», que no més en saben l'andònim però que n'endevinen el cor.

Aquest petó és el darrer. Es el que no poden donar a la seva mare ni a cap dels seus. Pot-ser la mort els ha clos els llavis en el moment que l'enviaven, i pot-ser algun d'ells l'ha deixat volar amb el darrer sospir de la vida. Aquest petó l'han llençat somrient, sense frases, sense ostentació, alat com una papellona, i aquestes coses tan ignoscentes, tan poc pràctiques, tan poc reglamentades, com és enviar una besada de desde el cau d'una trinxera, amb que perden el temps els homes llatins, és lo que'ns fa estimar més aquests pobles, que encara el regust de la pólvora no els hi ha ressecat la boca, i és de les po-

ques coses belles que puguin venir d'una guerra, d'on arriben tanta negror, tants crits d'odi i tantes nuvolades.

Beneits els que saben morir, en lloc d'engegar una injuria, enviant un petó a una dona, i ditxosa la que per un record reb tan bona recompensa! Aquests són petons que no taquen, que s'han de posar damunt del pit com una condecoració o s'han de guardar com a relíquies.

A nosaltres, ens fa l'efecte que aquells soldats són com a germans, i que aquesta noia, pot-ser és Catalunya.

Si la guerra no fós força bruta, uns soldats aixís no poden perdre.

* * *

A França, lo mateix que a altres pobles en guerra, han privat de beure als ciutadans.

Es una mida convenient, saludable, higiènica, moralitzadora. Es pel seu bé. Pel bé de la raça.

El beure, porta tots els mals. Tota mena d'alcohol són metzines.

Tot això és veritat. N'estem convençuts; però que de bon grat convidariem an els que lluiten en les trinxeres a beure unes copes amb nosaltres, i a riure's de tots els reglaments.

Aviat els païssos neutrals no més servirem per això; per fer-hi una cura de vi.

Aixís com abans s'enviava a pendre aigües, avui es dirà:

— Com està fulano?

— Està molt mal. La tristor el té aclaparat. Els millors metges li han receptat d'anar a Espanya o a Itàlia a pendre el vi, i si no li va bé, és home a l'aigua.

XARAU

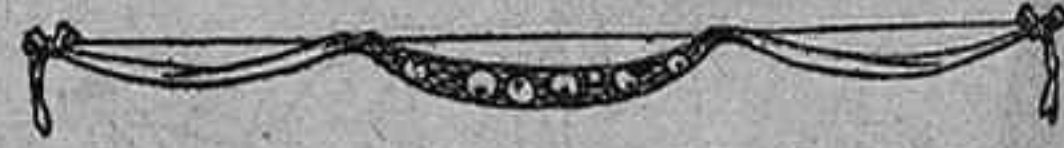
i austers actors que hem conegut. Saludem a la Fineta, saludem als qui acompanyaren a la nostra artista predilecta.

— Se ha ganado?

— Sí.

— Muy bien. Me alegro. Veo que está más jorda. Recuerdos a Pepito.

MATEU REI

Fantasia sobre la llengua catalana

S'han acabat ja les representacions amb que la nostra amiga Marguerida Xirgu ens ha obsequiat. Dues estrenes hi hagueren; de la una, la d'en Goy de Silva, no cal parlar-ne, *La Sirena*? Rip! L'altre anava avalada per la firma de:

*Ese gran don Ramón
de las barbas de chivo,*

i això sol ja la fa mereixedora de totes les consideracions i respectes.

Treiem-nos, doncs, el berret davant d'aquest *Yermo de las almas* i parlem de ell com deu parlar-se'n, *con muchísimo respeto*. (Carai! ja començo a semblar la Xirgu amb tant parlar castellà).

Molt bé; l'obra aquesta ja la coneixíem de lectura, i s'ha de confessar que posada a les taules no guanya poc ni molt, pert molt, més aviat. Aquelles gents totes vivint en línia recta, brutalment egoïstes unes, més brutalment encara generosos, complidors del seu dever, els altres; a copia de veure'ls i sentir-los una gran fadiga va apoderant-se de qui els veu i els escolta. A darrera hora l'espectador, las, ja no sent res. I s'endormisca escoltant aquella vèu dolça de la Xirgu, aquella cantarella fina, aquell remor de fonteta que surt de la gola de la nostra excelsa compatriota.

I ja som a la dolça vèu, a la cantarella, a la fonteta argentina que surt sempre igual, sempre cristallina de la boca de donya Marguerida. Fa bonic, no té dupte, el gran Pujols en un article memorable en feu l'elogi; ella, segurament encantada per la prosa del nostre gran humorista, s'ha cultivat el *defecte* i ara, assistir a una representació d'ella, és com fer un dinar menjant torradetes amb mel, mel amb bresques, mel de l'Alcarria, mel artificial i mel de bosc.

Jo, que en sé molt, crec que la Xirgu, encantada amb el seu miracle vocal, se'ns converteix en un nou Narcís femella, s'escolta a sí mateixa, com l'altre se mirava en el flum tranquil, i un dia hi caurà dintre. La vèu que li brolla de la gola se li lligarà al coll com una corda. Com una corda al cap-d'avall de la qual hi haurà lligada tota una platea plena de públic endormiscat al seu encís.

Saludem un cop desperts al senyor Puga, un dels més discrets i correctes

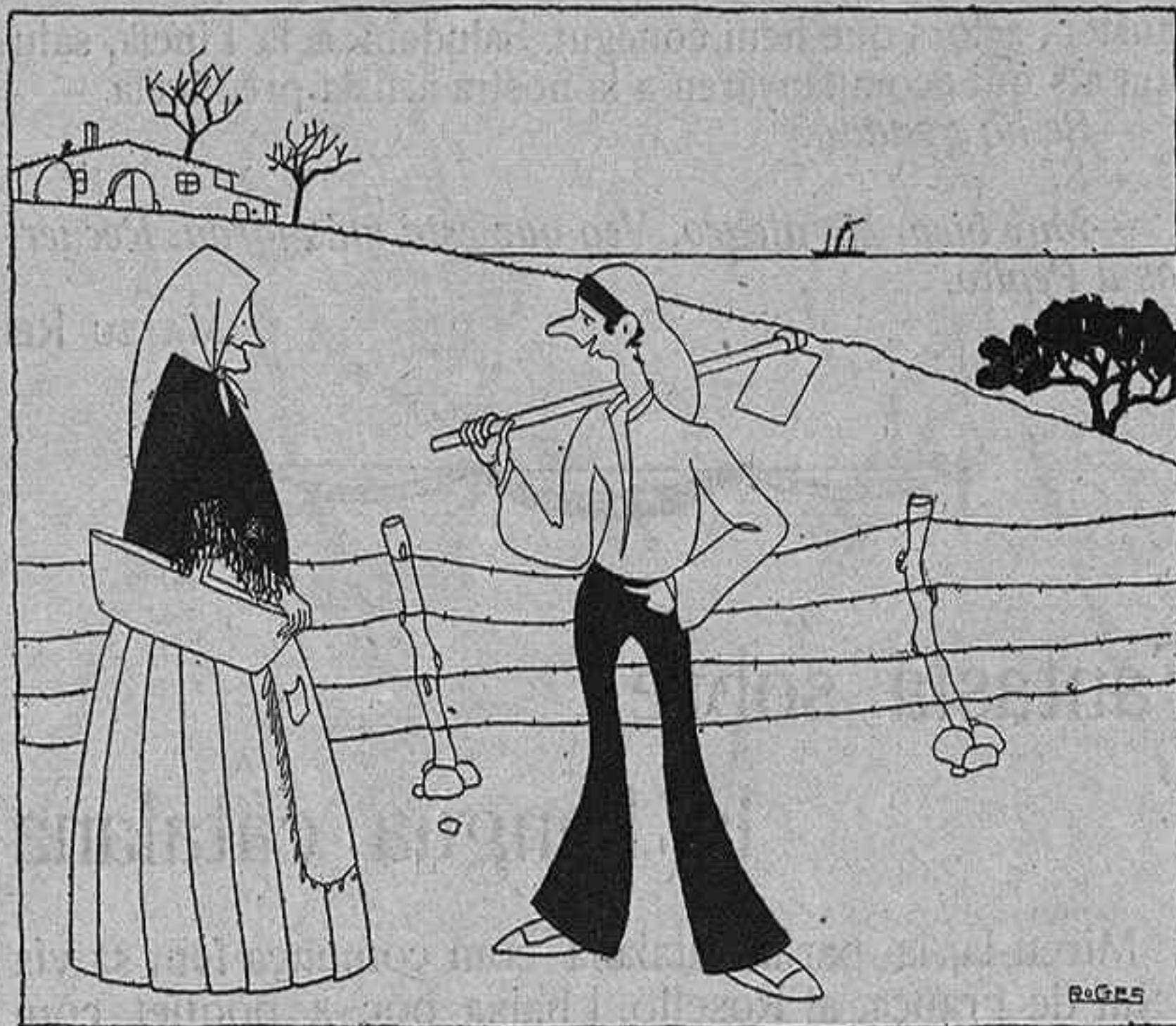
Mireu-la, la parla catalana com comença fent sa via al Sut de França, al Roselló, i baixa poc a poquet com una gentil pastoreta trespassant les nevades muntanyes pirenenques, acaronent Andorra i la Cerdanya i aixamplant-se des del Cap de Creus als extrems de la Vall

VIGILIA DE BALL DE MÀSCARES

— Ja hi vindria si tingués un trajo ben original.

— Ben original?... Això rai; disreçat de noia decenta.

—De quins ets tu, Nofre?... dels francesos o d'aquells del berret amb punxa?
—Jo?... Que no ho sabeu que gasto mistos d'en Garibaldi?

—Et dic que'ns fan la competència, home. Mira, diu que maten dones i criatures.
—Bé, però encara no se les mengen...

d'Aràn. Camina amb pas mesurat per entre mig dels boscos rebent el «Déu-vos-guard» dels rustecs llenyaters que la saluden; aguaita, tot passant, els estanys d'aigües encantades on les gojes hi tenen llur estada i va seguint sa ruta tot guardant-se dels aires freds de la muntanya i de l'alè glassat de les congestes. Avança lentament amb els peus ficats dins dels esclops, aixerida i endreçada devalla sempre del camp a la marina i de la ribera a la plana; aquí reposa sota dels abets de les fatigues de son llarg camí i allà flaira l'aroma dels pins perennement verdosos que s'enlairen amb majestat en l'esquerpa serralada com guaitant l'infinit.

Mentres creua la província de Girona, mirant a sol ixent, s'atura a contemplar la pubilla del Pirineu, la plana riallera de l'Empordà, i resta satisfeta admirant aquella terra que és l'entranya mateixa de la nostra Catalunya. En tots els indrets d'aquesta terra sonen fluviols i cornamuses i unas colles de xics i grans puntegen la sardana. Són deu o són cent, no hi fa res, que la rodona s'aixampla i s'extremy poguent-ne entrar i sortir qui vulgui i sempre la dansa catalana és la dansa de la llibertat que ajunta els homes lliures; sempre és l'expressió més genuïna d'amor a la Natura perquè els balladors la puntegen a ple sol i a ple aire, davant de la magnificència de la terra i subjectes a una llei igual per a tots.... I tot allunyant-se de la terra empordanesa la nostra galana pastoreta, sentint encara l'espiguet de la tenora li apar que la vèu del Poeta canta:

«La sardana és la dansa més bella de totes les dances que's fan i es desfàn».

Torna a emprendre la seva marxa pel mig de les pinedes, puja i baixa les més altes serres i atravesa els Prats de Cadí. En els cims més alts de les muntanyes i allí on no hi arriben les remors ciutadanes de les grans urbs i tot se conserva embolcallat en la mateixa puresa de la Natura, traba amistosa conversa amb els pastors i amb la gent senzilla i en son cor franc i verge els infiltra les belleses immaculades de la nostra parla que ella va escampant als quatre vents amb joia.

I per això els nostres grans poetes, els nostres Verda-

guers, és en aquests llocs isolats i sense artifici on hi troben els grans tresors lingüístics amb que purifiquen el nostre idioma d'influències exòtiques.

En sa llarga caminada li plau oír als homes de la seva terra entonar hermosos cants que talment semblen vibracions d'una lira, cants de cèlica harmonia que són escoltats amb goig per tots nosaltres i admirats pels de més enllà de casa nostra, cants i cançons populars que mai podran extraviar-se en el nostre renaixement, en la gran obra patriòtica de la nostra reconstitució, cants i cançons que a tots ens arriben fins a lo més íntim del nostre cor. I així que va acostant-se a la capital de la Patria Catalana, an aquella gran ciutat de Comtes que bé podríem dir-ne el centre de totes les activitats d'aquesta terra, queda embadalida amb tots aquells homes de conviccions arreladíssimes que obren nous horitzons a Catalunya, aquells cervells que pensen i es mouen tots al uníson cap a una determinada finalitat: els uns escampant el gloriós nom de la terra catalana arreu del món amb les seves obres immortals; els altres creant escoles i centres benèfics; aquells fundant masses corals que assoleixen èxits sorollosos en tots els llocs on se presenten i els de més enllà treballant amb assiduitat en la creació d'Instituts bibliotèques populars i altres institucions de cultura catalana, i tots en conjunt formant l'organisme propulsor de la nostra futura idealitat i de la nostra independència espiritual encarnada en l'idioma que és el medi comú a tots de la nostra expressió.

I sense cansar-s'hi gaire va recorrent tots els indrets i les afraus de Catalunya admirant de cada comarca i de cada poble totes les costums i belleses que poseeixen, i extenent de cada dia més aqueixa hermosa parla que ja fa anys irradija per tota l'Espanya i en alguna Universitat estrangera hi ha fet solemne entrada.

Així fa sa llarga via la gentil pastoreta arribant triomfalment fins al regne de Valencia i donant les mans a les illes de Mallorca i sense moure son peu de terra se va aixamplant perquè les produccions del seus fills se van extenent per tot arreu escrivint en català i treballant a la manera d'aquesta raça ibèrica i fent reviure sempre l'es-

perit català en totes elles trespassen els mars i trepitgen terra nova i per aixó de tant en quant allà, en les més llunyanes terres, hi sentim com retruny el nom de Catalunya amb la traducció d'una nova obra i així la «Terra baixa» ha passat moltes fronteres i en les encontrades més ignotes hi ha portat la nova de que Catalunya existia.

I quan la nostra pastoreta s'atura al extrem de la regió valenciana a contemplar la feina feta i els propòsits de l'avenir, el picarol de la felicitat li dringa dins del cor. Perque'l valor positiu de la llengua catalana que ha creat una literatura propia, que compta amb obres tan immortals com l'«Atlàntida» i la producció maragallina, influeix poderosament a enardir el nostre esperit que ha deixat rastre de la seva existencia en totes les èpoques de l'història. D'ençà de la restauració de la nostra parla iniciada en els Jocs Florals de 1859 que la terra catalana va recobrant de mica en mica la seva personalitat i precisament mercès an aquesta restauració avui Catalunya té una poixança espiritual envejable i és molt diferenta d'aquella Catalunya de 1714 «que al caure'l darrer baluart de les llibertats polítiques d'aquesta terra l'intellectualitat catalana havia ja adoptat el castellà com a llengua vulgar de la cultura». Avui la nostra parla va creixent i reabilitant-se d'antigues sotragades i a les grisors i ombres d'alguns temps podem oposar-hi la primavera dels nostres dies i podem ja cantar un himne etern a la vida renovada. I si aqueixa vida intensa de Catalunya en tots els seus aspectes, personificada en la virtualitat del seu idioma que sempre constitueix el nexce de la personalitat del poble,

aconsegueix fer deixondir amb el seu impuls i el seu exemple als demás pobles de tota la Península inspirant-los fè i confiança en llurs propies forces llavors l'Espanya haurà arribat a la plenitud de la vida en tots els ordres i veurem com s'enlaira la nova i desitjada Ibèria que als pobles endarrerits i incultes podrà guiar-los cap al camí de la civilització.

FRANCESC COSTAS JOVÉ

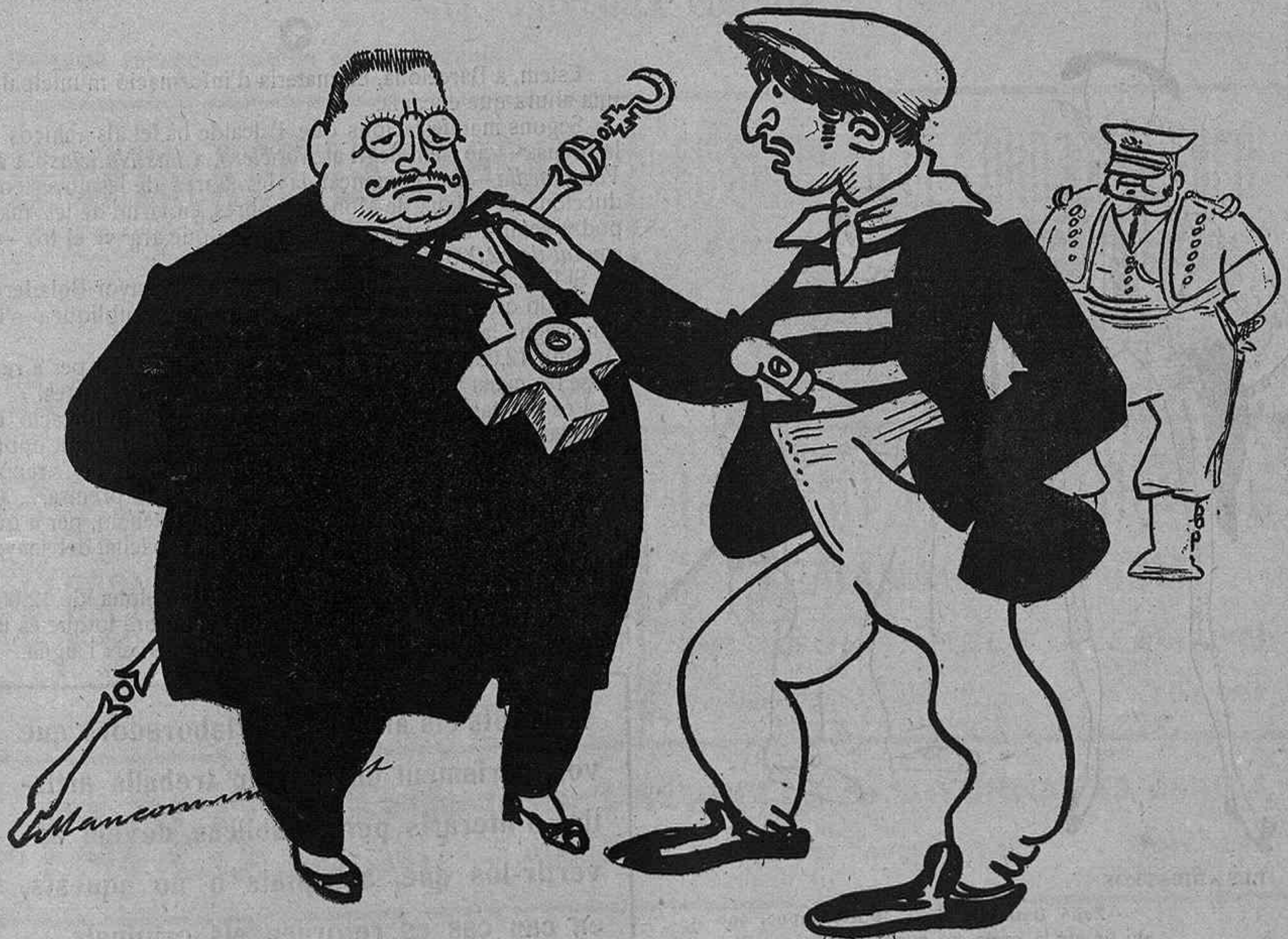

Segons dato oficial, facilitat a la premsa per la Comandancia, la nostra guardia municipal ha efectuat, durant el mes de desembre, 2,700 serveis públics.

Tenint en compte el número de municipals que hi hà a Barcelona, toquen a dos serveis i mig cada guardia.

De modo que en 31 dia, un municipal presta, al carrer, dos serveis i mig...

Ni els canonges es donen més bona vida, pensaràn vostès. No obstant la del guardia municipal és una vida arras-trada. Presta dos serveis i mig a Barcelona, però n'ha de prestar doscents als regidors.

EL «BARANDA»

—No's'apuri, senyor Prat del Moll de la Riba... Ja hi aniré jo aquí al davant, a fer-los esquitxar els quartos.

—Escalfa't els peus, dòna, que no tindràs panallons.

—Vols dir?... Els bel·ligerants, són a la línia de foc i bé en tenen...

ELS «DIESTROS»

—Zeñó Dato: De parte de Romanone, que ahí tié oté la oreja, po que zí, po qué ze l'ha ganao.

Amb l'alegria que pot suposar-se, llegim en un diari local:

«Los animados bailes de máscara en preparación, prometen borrar definitivamente el período de luto y tristeza que embargó el ánimo de Barcelona en estos últimos tiempos.»

Será curios saber què hi té dintre del cap, en el lloc on els demés acostumen a albergar-hi el cervell, el tranquil que ha escrit aquestes ratlles.

Perque és precís tenir la closca plena d'encenalls per a poder concebir semblants inconveniències i arribar-se a imaginar que és lícit donar-les al públic.

¡Voler borrar definitivamente el período de luto y tristeza que embargó el ánimo de Barcelona amb mitja dotzena de balls de màscares!...

I encara diràn dela guerra...

No, senyor, no: no totes les atrocitats s'han d'anar a buscar a Lowaina i a Reims...

També se'n cometen desde les columnes dels diaris.

Cordin-se l'americana, cavallers, que anem a parlar de la Casa Gran.

En una modesta factura de medicaments destinats a l'Hospital provisional de la Secció Marítima s'hi ha descobert un gatuperi de cinc mil pessetes.

I el compte no era més que de set mil i pico.

Ara calculin! Si en un gasto suposat de *set mil* se n'hi enfafuren *cinc mil* de més, ¿què deurà succeir en aquests assumptes com el de les aigües, el de la llimpiesa, el de les compres de terrenos, en que les pessetes hi figuren per centenars de mils i per mil·lions?

Nosaltres no ens atrevim a respondre.

Que ho faci la guardia civil, que és la més indicada.

Estem, a Barcelona, en materia d'informació municipal, a una altura que encanta.

Segons manifestacions que l'alcalde ha fet als «chicos de la prensa»—ho hem llegit al *Noticiero*, a *Las Noticias* i a *La Vanguardia*—han començat ja les obres de les noves conduccions de l'aigua de Moncada; obres, en virtut de les quals, podrà venir a Barcelona—preparin-se, que ara ve el trò—un caudal de 12,000 litros diaris.

Si l'alcalde, efectivament, ha dit això, el senyor Boladeres no sab lo que's pesca, i si els diaris que ho publiquen s'ho han cregut, la premsa no sab lo que veu pescar.

Amb 12,000 litros diaris d'aigua, no n'hi hà ni per a rentar-se les mans tots els veïns del carrer de les Freixures.

I és tan garrafal el disbarat que enclou la publicació de aquesta noticia, que al llegir-la fins ens ha assaltat un dubte.

¿Es que l'alcalde l'ha donada deliberadament als «repòrters», per a posar a proba les *tragaderes* de la premsa?... ¿O és que'ls diaris l'han publicada amb tota intenció, per a que els barcelonins vegessin fins on arriba l'incapacitat del senyor Boladeres?...

Sigui com sigui, consti que parlar a Barcelona de 12,000 litros d'aigua diaris, és demostrar que s'ignora lo que és un litre, lo que vol dir dotze mil i fins perquè serveix l'aigua.

A tots els amables col·laboradors que voluntariament ens envien treballs artístics o literaris per a publicar, devem advertir-los que, acceptats o no aquests, en cap cas es retornen els originals.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGIQUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO S'HAVIEN CATALOGAT, PER

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tomo d'unes 900 planes, imprés sobre un paper finíssim i intrasparent, relligat amb pegamold
900 planes, 2 cms. de gruix!! 10 ptes.

NOVÍSSIMA

Ortografia Catalana

VOCABULARI ORTOGRÁFIC

SEGONS LES NORMES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS I LES QUBRES I TREBALLS DELS MILLORS FILOLEGS, ORDENAT I ANOTAT

Un tomo

Ptes. 1'50

EN PREMSA

GRAMÀTICA

DE LA

LLENGUA CATALANA

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

ACABA DE PUBLICARSE

DICCIONARIO DE LA LENGUA CASTELLANA

POR LA

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA

14.ª NOVÍSSIMA EDICIÓN

Un tomo encuadernado en pasta española

30 PESETAS

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

NOVELA

DE

SANTIAGO RUSIÑOL

Un tomo 8.ª imprés sobre magnífic paper de fil marca «Guarro»

4 pessetes

EL SECRETO DE LORD KITCHENER

FANTASÍA sobre LA GUERRA EUROPEA
POR

DOMINGO CIRICI VENTALLÓ

Un tomo

Ptas. 2

ALMANAC

DE

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

per a 1915

Un tomo

UNA pesseta.

LA CAMPANA DE GRACIA

ALMANAC per a 1915

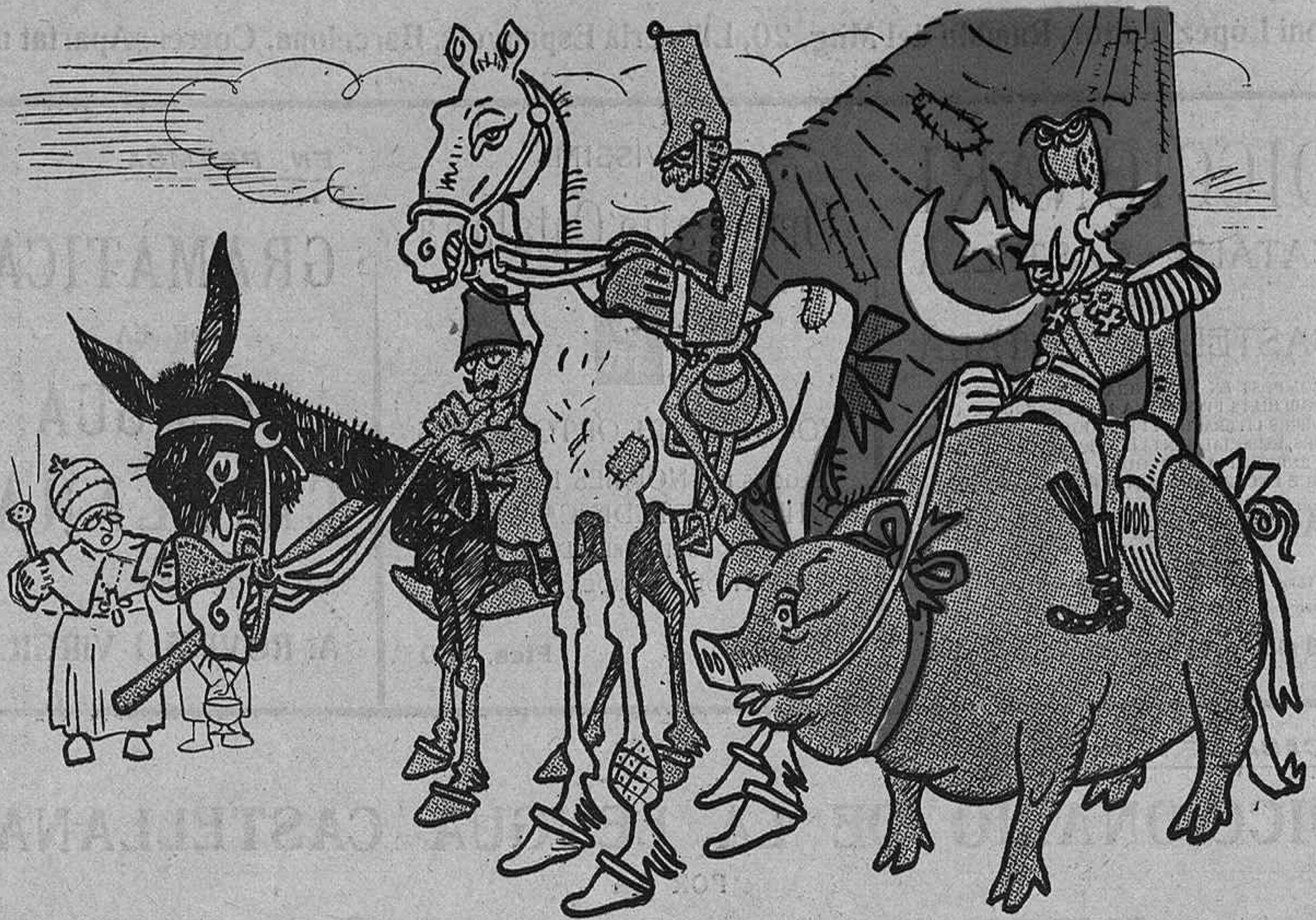
PERSEGUIT PELS ALEMANYS

Un tomo

Ptes. 0'50

TAPES per a enquadernar L'ESQUELLA de la TORRATXA de 1914
Tapes soles. . . Ptes. 2'50 :: Tapes i enquadernació. . . Ptes. 3'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Múttu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

TRES TOMS

La colla dels lletjos

TRES TOMS

La colla dels guapos